

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВІЙСЬКОВОГО ФАКУЛЬТЕТУ

В статті розглянуто проблеми фізичної підготовки у студентів військового факультету ВНЗ. З'ясовано, що фізична підготовка є складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу Збройних Сил України, мета якої забезпечити фізичну готовність військовослужбовців до професійної діяльності. Доведено, що сутність процесу оптимізації навчання під час фізичної підготовки передбачає: зміну самої організації навчання за рахунок уведення технологізації в цей процес.

***Ключові слова:** студенти; військовослужбовці; фізична підготовка; завдання; навчальний процес.*

Постановка проблеми та її актуальність. Найвищий стан керівництва й організації фізичної підготовки у ВНЗ вимагає нагального перегляду та прийняття кардинальних системних змін задля їх удосконалення. Новосформованою концепцією фізичної підготовки визначатимуться управлінські засади функціонування та перспективи розвитку фізичної підготовки у Збройних Силах України загалом, нею окреслюватиметься сукупність прийнятих для майбутніх військовослужбовців поглядів на: сутність процесу забезпечення фізичної готовності студентів військового факультету, підрозділів і частин до виконання завдань за призначення й управління ними; визначення оптимальних шляхів забезпечення максимальної ефективності функціонування системи фізичної підготовки; методологію реалізації специфічних і неспецифічних функцій системи фізичної підготовки і способи досягнення нею максимально корисних кінцевих результатів у мирний час і в особливий період.

У зв'язку з відпрацюванням нової Концепції розвитку фізичної підготовки у Збройних Силах України на період до 2020 року є досить важливим і актуальним, на наш погляд, є створення сприятливих умов курсантам ВВНЗ командного складу для підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ. У найближчому майбутньому більшості з них доведеться приймати оперативні і правильні рішення, від яких залежатиме життя людей.

Так, закон України «Про фізичну культуру і спорт констатує, що «Фізична підготовка військовослужбовців є складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу збройних сил України ... і спрямована на забезпечення фізичної готовності особового складу до професійної діяльності» [0]. І саме з цього закону перенесено у Настанову фізичної підготовки 2014 року визначення мети фізичної підготовки, де незрозумілим та, фактично, латентним залишається термін «професійна діяльність», що призводить до невизначеності: на що конкретно спрямоване функціонування системи фізичної підготовки у збройних силах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фізичної підготовленості військовослужбовців на етапах професійного становлення вивчали багато науковців, серед них: Ю. Антошків [0], В. Кирпенко [0], О. Піддубний [0], С. Грищенко та М. Ольховий [0], та ін. Так, професором О. Ольховим [0] розроблені рекомендації щодо підвищення рівня методичної підготовленості майбутніх офіцерів в умовах модульно-рейтингового навчання. Вивченням досвіду різних аспектів організації навчання керівників фізичної підготовки в провідних іноземних арміях займався професор А. Магльований [0]. При роботі з офіцерами різних країн світу методичним аспектам як складовим фізичної підготовки також приділяється значна увага. Визначено, що спільною рисою в системі навчання військовослужбовців є здійснення методичної підготовки, достатньої для грамотної організації та проведення процесу фізичного вдосконалення як власного, так і підпорядкованого особового складу.

Закордонний досвід свідчить про значну увагу, яка надається питанню набуття знань, формувань навичок і звичок до самостійних занять. Наприклад, у ВНЗ цивільного профілю Китаю поряд із розвитком фізичних якостей і засвоєнням фізичних вправ значну увагу приділяють набуттю знань і навичок самостійних занять (опануванню методів і форм їх проведення, планування, самоконтролю). Кожен випускник повинен у певному обсязі набути спеціальних знань, організаційно-методичних умінь і навичок із фізкультурно-спортивної роботи з населенням

[2].

Хоча окремими науковцями розглядалися певні складові системи підготовки керівників, але цього, вочевидь, недостатньо у зв'язку зі зміною структури та змісту процесу бойової підготовки, новими підходами до використання методів, прийомів і засобів підготовки військ. Аналіз наукової літератури засвідчив недостатню кількість робіт, спрямованих на комплексне дослідження вимог до фізичної підготовки в умовах реалій сучасного реформування Збройних Сил України та визначення напрямів її вдосконалення.

Мета дослідження – полягає в аналізі сучасного стану фізичної підготовки студентів ВВНЗ Збройних Сил України. Під час вирішення зазначених завдань було використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури.

Викладення основного матеріалу дослідження. Так, маємо зазначити, що фізична підготовка є складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу Збройних Сил України. Мета якої забезпечити фізичну готовність військовослужбовців до професійної діяльності. Де фізична готовність – це ступінь оволодіння встановленими стандартами фізичної підготовки, які забезпечують здатність військовослужбовців ефективно виконувати завдання за призначенням відповідно до займаних посад (військових спеціальностей). Фізична готовність є обов'язком для військовослужбовців.

Підтримання постійної фізичної готовності досягається систематичними фізичними тренуваннями, застосовуючи визначені засоби, форми і методи фізичної підготовки.

Загальними завданнями фізичної підготовки є:

- адаптація військовослужбовців до умов військової служби;
- постійне вдосконалення сили, витривалості, швидкості та спритності;
- покращення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та професійного довголіття.

Спеціальними завданнями фізичної підготовки є:

- розвиток та вдосконалення професійно важливих і спеціальних фізичних якостей;
- оволодіння військово-прикладними руховими навичками в подоланні природних і штучних перешкод, військово-прикладному плаванні, рукопашному бою, пересуванні пересіченою місцевістю в пішому порядку і на лижах, марш-кидках, метанні гранат;
- виховання морально-вольових і психологічних якостей, згуртування військових підрозділів.

Виконання загальних та спеціальних завдань з фізичної підготовки забезпечується системою фізичної підготовки, яка передбачає:

- безперервну фізичну підготовку військовослужбовців протягом навчального року та терміну всієї служби;
- створення та утримання необхідної початкової матеріально-технічної бази для занять фізичною підготовкою і спортом;
- підготовку фахівців фізичної підготовки, інструкторів, спортивних організаторів, тренерів, суддів зі спорту;
- мотивацію військовослужбовців до самостійних занять фізичною підготовкою та спортом, оволодіння знаннями та методикою фізичного вдосконалення, дотримання здорового способу життя;
- наукове обґрунтування змісту та організації фізичної підготовки.

Крім того, зважаючи на євроінтеграційні процеси, що тривають у суспільстві, набрання чинності законодавчих актів щодо реформування та розвитку Збройних Сил України в сучасних умовах, нагальним постає питання удосконалення системи функціонування фізичної підготовки і спорту в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України. Крім того, реформування системи фізичної підготовки і спорту обумовлено наявністю низки об'єктивних причин і факторів, які негативно впливають на ефективність організації та управління процесом фізичної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України, зокрема:

- потребує вдосконалення система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів з фізичної підготовки і спорту;
- недосконалою є система організації науково-дослідницької роботи у сфері фізичної підготовки і спорту в частині управління науковими дослідженнями та забезпечення їх реалізації в практичній діяльності військ (сил);
- потребує вдосконалення організація фізичної підготовки в системі бойової підготовки у військах (силах) з метою приведення її у відповідність до вимог концептуальних змін в організації

бойового навчання, врахування набутого досвіду ведення бойових дій в зоні АТО та досягнення сумісності програм і нормативів з фізичної підготовки із системою фізичної підготовки особового складу армій провідних країн-членів НАТО. Нагальним є питання створення системи забезпечення фізичної готовності осіб, які перебувають в резерві Збройних Сил України;

- потребує нових підходів система підготовки особового складу у зв'язку з переходом переважно на контрактну основу комплектування Збройних Сил України;

- кардинальних змін потребує робота органів військового управління з питань підготовки допризовної та призовної молоді до служби у Збройних Силах України;

- недооцінка командирами та фахівцями фізичної підготовки військово-прикладного спорту в системі бойового навчання, як важливого фактора підвищення фізичної і психологічної готовності військовослужбовців;

- відсутня дієва система мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою і спортом та їх заохочення за високий рівень фізичної готовності;

- потребує удосконалення діяльність спортивних закладів Міністерства оборони України в сучасних умовах з питань оптимізації організаційно-штатної структури управління закладами; визначення об'єктивних критеріїв оцінки їх діяльності і співпраці з місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості та військовими частинами гарнізонів щодо спільного використання спортивної бази для забезпечення навчально-тренувального процесу підготовки військовослужбовців; надання послуг у сфері фізичної культури і спорту військовослужбовцям; членам їх сімей, особам цивільного персоналу Збройних Сил України;

- невідповідність навчальної матеріально-технічної бази з фізичної підготовки і спорту вимогам програмного навчання військовослужбовців у навчальних закладах та проведення занять у системі бойової підготовки у військах (силах);

- підлягає перегляду система забезпечення військовослужбовців строкової служби та курсантів вищих військових навчальних закладів спортивним майном та інвентарем для занять фізичною підготовкою і спортом;

- потребує вдосконалення система інформаційного забезпечення функціонування фізичної підготовки і спорту в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України [0].

Таким чином, існуюча система організації фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України, з урахуванням вищезазначених чинників, не повною мірою забезпечує належний рівень фізичної готовності військовослужбовців до виконання навчально-бойових завдань, не сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу підготовки курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів та ефективності управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців.

Для реалізації вдосконалення фізичного виховання у Збройних Силах України важливо дотримуватися основних принципів:

- доступність занять з фізичної підготовки;

- безперервність процесу фізичної підготовки на всіх етапах військово-професійного навчання;

- дефіринційований підхід до організації фізичної підготовки з урахуванням особливостей груп військ.

Крім того, важливо здійснювати фізичну підготовку у Збройних Силах України відповідно до принципів:

- прикладності;

- комплектності;

- систематичності;

- оптимальності;

- конкретності;

- максимального наближення умов навчання до обстановки реальних бойових дій.

Отже, проведений аналіз літературних джерел свідчить, що в розробці педагогічної технології процесу фізичної підготовки у вищих військових навчальних закладах доцільно визначити такі структурні компоненти: мету й педагогічні завдання; обґрунтування концептуальної частини; розробку змісту освіти; вибір оптимального педагогічного інструментарію; розробку критеріїв оцінки ефективності застосування педагогічної технології.

На основі аналізу існуючих підходів до визначення структури педагогічних технологій ми вважаємо найбільш оптимальною таку структуру: концептуальна основа, змістовна та

процесуальна частина навчання.

Висновки. Таким чином, сутність процесу оптимізації навчання під час фізичної підготовки передбачає: зміну самої організації навчання за рахунок уведення технологізації в цей процес; більш точне визначення безпосередньо конкретних цілей в умовах реалізації практичної мети навчання; здійснення особистісно-діяльнісного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антошків Ю. М. Вдосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МНС України: дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Антошкін Юрій Михайлович. – Львів, 2006. – 164 с.

2. Грищенко Д. С. / Забезпечення готовності військовослужбовців, підрозділів і частин до виконання завдань за призначенням в мирний час і особливий період / С. Д. Грищенко, М. О. Ольховий // Сучасні тенденції та перспективи розвитку збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: міжнар. наук.-практ. конф., 2017 р.: тези доп. – К, 2017. – С. 19–21.

3. Зміни від 06.06.2017 до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 №3808-ХІІ. Набрання чинності: 27.09.2017.

4. Кирпенко В. М. Оптимізація спеціальної фізичної підготовки курсантів-льотчиків у період льотного навчання: дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Кирпенко Віталій Миколайович. – Харків, 2013. – 212 с.

5. Магльований А. Фізична підготовка в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій [Електронний ресурс] / А. Магльований, А. Петрук, О. Лесько, Н. Кожух // Спортивна наука України. – 2015 – №5 – С. 16–20.

6. Ольховий О. М. Модульно-рейтингова система підготовки офіцерів – керівників занять з фізичної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / О.М. Ольховий. – Львів, 2005. – 20 с.

7. Піддубний О. Г. Оптимізація фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів у період первинного професійного навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / О. Г. Піддубний. – Львів, 2003. – 20 с.

8. План реалізації Концепції розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України на період до 2020 року (затверджений Міністром оборони України від 05.10.2016 № 19276/з).

N. Orlenko, V. Korotia, M. Velichenko, K. Starostina

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF CONSTRUCTING THE EDUCATIONAL PROCESS OF MILITARY FACULTY STUDENTS' PHYSICAL TRAINING

Summary. The article deals with the problems of physical training of the military faculty students at higher educational institutions. Physical training has been determined to be an integral part of the overall system of training and education of personnel of the Ukrainian Armed Forces, whose purpose is to ensure the servicemen's physical readiness for professional activity. The essence of the physical training optimization process proves to involve: changing the organization of the educational process by introducing the technological component.

Keywords: students; servicemen; physical training; tasks; educational process.